

การศึกษากลวิธีการโค้ชเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน

The Study of Coaching Technique for Developing Teaching and Learning the Chinese Language

เบญจมาภรณ์ ฤไชย^{1*} และ ลลิตพรรณ ปัญญานาค²

Benjamaporn Ruechai and Lalitphan Panyanak

¹สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ²มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

^{1*}Corresponding Author's Email: r.benjamaporn@gmail.com

Received 21/07/2021

Revised 05/08/2021

Accepted 10/08/2021

บทคัดย่อ

ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ต้องไม่เพียงแค่บรรยายหรือถ่ายทอดความรู้เท่านั้น ดังที่ นันทนา กะหมายสม 2559 กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของครูที่แต่เดิมเป็นเพียงผู้ให้ความรู้จะถูกปรับเปลี่ยนไปสู่กระบวนการให้ทักษะ บทบาทของครูเปลี่ยนจากครูเป็นหลัก เป็นผู้เรียนเป็นหลักแทน การสอนให้น้อยแต่ให้เกิดการเรียนรู้ที่มาก (TEACH LESS, LEARN MORE) นี่ก็คือปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนยุคเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 21 จะต้องหาคำตอบให้ได้ว่าเราควรจะทำอย่างไร บทควมวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) และการจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช 2) เพื่อนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนภายใต้กลวิธีการโค้ช มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า กลวิธีการโค้ชสามารถสร้างแรงบันดาลใจและสร้างความกระตือรือร้นของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี หากใช้แนวคิดกลวิธีการโค้ชมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จะส่งผลให้ผู้เรียนจะเกิดแรงบันดาลใจ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน โดยต้องอาศัยการพัฒนาาร่วมกัน 3 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของผู้สอน ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงครูหรือผู้บรรยาย (Teacher) มาเป็นโค้ช (Coach) 2) ด้านบทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนภาษาจีนยุคใหม่ต้องถือคติ “3 ป 4 ก” 3 ป คือ เปิดใจ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลง 4 ก คือ กล้าคิด กล้าสงสัย กล้าถาม และกล้าแลกเปลี่ยน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการเปลี่ยนห้องเรียน (Classroom) ให้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing Space)

คำสำคัญ: กลวิธีการโค้ช; รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน; ภาษาจีน

Abstract

Lecturer in 21st-century should not only be a speaker or a deliver knowledge as Nantana Kamaisom (2016) mentioned that recent teacher has to change from a lecturer to a skilled provider, and from teacher-centered learning to student-centered learning. The difficulty of becoming a transition teacher in the 21st-century is how to apply to teach less learn more concepts. This article aims to 1) study coaching technique and teaching model

under the concept of coaching technique, and 2) develop teaching Chinese model under the concept of coaching technique. The results of the study show that coaching techniques can encourage students to become enthusiastic and active learners and encourage Chinese-language students to become inspired learners and have positive attitudes to Chinese-language by relying on 3 areas of joint development which are 1) area of the teacher, teacher has to change from a lecturer or a delivery to become a coach, 2) area of the student, new generation of Chinese-language learners have to believe in “OAA and 4D”. “OAA” are open-minded, adaptive, and alterable. “4D” dares to think, dare to doubt, dare to ask, and dare to exchange, and 3) area of teaching method by providing a classroom as a knowledge-sharing space.

Keywords: Coaching; Chinese learning method; Chinese-language

บทนำ

ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากสถาบันภาษา โรงเรียน มหาวิทยาลัยหรือแม้กระทั่งในโลกโซเชียลก็ทยอยเปิดการเรียนการสอนภาษาจีนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผู้เรียนภาษาจีนนั้นวันยิ่งเพิ่มมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงเผชิญปัญหาอีกมากเช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปตาม Generation และกระแสโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้ในปัจจุบันของผู้เรียน Generation Z มีลักษณะชอบกระบวนการเรียนการสอนผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำ (Active Learning) ซึ่ง กิจกรรมการเรียนรู้ต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม มีกิจกรรมการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน รวมถึงจัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมกันปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องเน้นจัดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น มีความใฝ่รู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ดังที่ จาร์ส อินทลาภาพร (2561) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของผู้สอนปรับเปลี่ยนจากการบรรยายและควบคุมกิจกรรม มาเป็นการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจ การชี้แนะ การแนะนำ การช่วยเหลือ การสนับสนุน การเสริมแรงทางบวก ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ และสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียน ปัจจุบันเราเรียกบทบาทดังกล่าวว่า “การโค้ช (Coaching)”

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาแนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน สำหรับผู้สอนภาษาจีนในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนภาษาจีนมีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ภาษาจีนระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์และสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้เขียนเชื่อว่าการใช้กลวิธีการโค้ช (Coaching) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน สามารถสร้างคุณค่าอย่างเห็นได้ชัด 2

ด้าน 1) สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับโอกาสในการแสดงศักยภาพทางภาษาที่ตัวเองมีเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนจะตั้งคุณค่าของผู้เรียนด้วยตัวเอง โดยสามารถระบุได้ว่าเพื่อนแต่ละคนมีจุดเด่นในการเรียนรู้เรื่องใด 2) สร้างคุณค่าให้แก่ผู้สอน ผู้สอนจะมีโอกาสเรียนรู้วิถีคิดของผู้เรียน เทคนิคในการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนที่หลากหลาย ผ่านการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาการสอนของตนเองได้อย่างเข้าใจ ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบัน

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยต่างมุ่งเน้นการบูรณาการการเรียนรู้ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสามารถพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายการเรียนรู้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แต่ละรูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกันไป อาทิ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-Based Learning) มีประสิทธิภาพมากกับผู้เรียนที่มีความสามารถระดับกลางขึ้นไป โดยเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสนำมาใช้ภาษาในชั้นเรียนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยไม่กลัวการผิดพลาด

อภิสรดา พรรัตนานุกูล และ โจว คัง (2562) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นงานปฏิบัติ เป็นรูปแบบที่แพร่หลายในแวดวงการศึกษาภาษาต่างประเทศมากขึ้น เพราะเป็นรูปแบบที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติทำให้ได้ใช้ภาษานั้นๆจริง ผู้เรียนจึงสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีและเป็นธรรมชาติมากขึ้น หัวใจสำคัญของการเรียนภาษาคือการฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน (การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน) ยิ่งฝึกฝนมากผู้เรียนจะยิ่งเกิดความคุ้นชินกับภาษาและกล้าใช้ภาษามากขึ้น

พิศนา แคมมณี (2550 : 358 อ้างถึงใน สุภาวิณี โลหะประเสริฐ,2556) ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing Model) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกมาตามความรู้สึกนึกคิดของตน จะเห็นได้ว่ากระบวนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model) ให้ผู้เรียนได้ฝึกการทักษะการพูดให้เหมาะสมตามบริบทต่างๆได้อย่างดีเยี่ยม

learning Xiaolin Yang และ Nipaporn Chalemnirundorn (2019) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านภาษาจีนโดยใช้เกมส์คำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลังการสอน ซึ่งผลการวิเคราะห์คือเกมส์สามารถพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนได้จริงเนื่องจากนักเรียนมีผลการทดสอบหลังการเรียน (Post-test) ที่แตกต่างจากผลการทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คุณิตา เตชะโชติและจาง ชู่คุน (2018) ก็ได้ใช้เกมส์ศึกษาเพื่อพัฒนาความจำด้านคำศัพท์ภาษาจีนสำหรับงานบริการในธุรกิจโรงแรม จากนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่ได้เลือกเรียนรายวิชาภาษาจีนระดับกลาง 3 จำนวน 43 คน พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการจำภายหลังการใช้เกมส์ศึกษาสูงกว่าก่อนการใช้เกมโดยมีผลคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป จากลักษณะการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบัน ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม (Game Based Learning) เป็นหนึ่งสิ่งที่สามารถดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัว อยากเรียนรู้และไม่เบื่อหน่าย ทฤษฎีเกมส์ (Game Based Learning) โดยผู้ที่บุกเบิกทฤษฎีนี้ คือจอห์น ฟอนน์ นิวแมน และ ออสการ์ มอร์เกินสเตรน ในปี 1944

ทั้งนี้การเลือกรูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน แต่การเรียนรู้ในปัจจุบันยังมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นนักเรียนตลอดชีวิต (Lifelong Learning) การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในรูปแบบการศึกษาด้วยตนเอง เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่น่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากในห้องเรียน

วิษณุสุตา ภูษณะวิวัฒน์, Zhou Pinsheng และ สหัทธยา สิทธิวิเศษ (2559) ได้ดำเนินการวิจัยในเรื่องการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ทางภาษา เช่น ฟัง พูด อ่าน และเขียน และผู้เรียนยังมีโอกาสแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากผลวิจัยทำให้ทราบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของการศึกษาด้วยตนเองทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาจีนสูงขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในการศึกษาค้นคว้าผู้เรียนมีโอกาสดหาความรู้จากแหล่งวิชาด้วยตนเองนอกเหนือจากหนังสือเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนและสามารถเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น

ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญแก่การเลือกรูปแบบการเรียนการสอนที่จะใช้ในแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ต้องไม่เพียงแค่บรรยายหรือถ่ายทอดความรู้เท่านั้น หากแต่ต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน และอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนได้ ดังที่ นันทนา กะหมายสม (2559) กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของครูที่แต่เดิมเป็นเพียงผู้ให้ความรู้จะถูกปรับเปลี่ยนไปสู่กระบวนการให้ทักษะ บทบาทของครูเปลี่ยนจากครูเป็นหลัก เป็นผู้เรียนเป็นหลักแทน การสอนให้น้อย แต่ให้เกิดการเรียนรู้ที่มาก (TEACH LESS, LEARN MORE) นี่ก็คือปัญหาที่ครูผู้สอนยุคเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 21 จะต้องหาคำตอบให้ได้ว่าเราควรจะทำอย่างไรกัน เพื่อพัฒนารูปแบบและเทคนิคการสอนที่ไม่ใช่แค่เพียงพูดอธิบาย และให้ไปจำกันไปมาเท่านั้นเอง

การจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching)

การจัดการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิดการโค้ช (Coaching) คือ การให้ผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิมจากที่เน้น “ความรู้ (Knowledge)” โดยผู้สอนเป็นผู้บรรยาย มาเน้น “ทักษะ (Skill)” ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนคอยเป็นโค้ช (Coach) ให้กับผู้เรียน สร้างจุดเด่นของผู้สอน เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ด้วยกัน ผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนองและเพิ่มสีสันให้กับชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน กระตุ้น ยั่วยุให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักวิถีที่จะเรียนรู้ คือ มีทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) พร้อมกับมีทักษะชีวิต (Life Skill) ที่ดีด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่านักวิชาการหลายท่านได้ใช้กลวิธีการโค้ช (Coaching) มาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมากขึ้น วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2559) เลือกใช้กระบวนการ Coaching และ Mentoring ในการทำวิจัยในชั้นเรียนในหัวข้อ การพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการ Coaching และ Mentoring โดยกล่าวว่า การ Coaching เป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการ Coaching และ Mentoring โดยมีนิสิตสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ดูแล มีความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ทุกคน และมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

เพลินตา พรหมบัวศรี และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์ (2017) นำกลวิธีการโค้ช (Coaching) มาพัฒนาอาจารย์พยาบาล จากการที่ทำหน้าที่สอน (Teach) มาเป็นครูโค้ช (Coach) ที่สามารถปฏิบัติการโค้ชเพื่อพัฒนานักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกล่าวถึงครูโค้ชในศตวรรษที่ 21 ว่า ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจาก Teaching มาเป็น Coaching ด้วยการชี้แนะ และใช้พลังคำถามที่เป็นคำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงต่อผู้เรียน ให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ การตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้พลังคำถาม และการให้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา โดยกระบวนการพัฒนาครูโค้ช มี 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ขั้นที่ 2 เรียนรู้สิ่งใหม่ (New learning) ขั้นที่ 3 ขยายสู่การปฏิบัติ (Practice) ขั้นที่ 4 ถอดบทเรียน (Lesson learned) และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 5 กำหนดเป้าหมายของครูโค้ชที่สูงขึ้น (Higher goal setting) เป็นการสรุปการเรียนรู้ของอาจารย์

สมาพร มณีอ่อน (2560) กล่าวไว้เช่นกันว่า วิธีโค้ชที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 มีด้วยกัน 6 ประเภท ได้แก่ การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) การโค้ชแบบร่วมมือ (Collaborative Coaching) การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coaching) การโค้ชแบบพี่เลี้ยง (Mentor Coaching) การโค้ชเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน (Instructional Coaching) และการโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching)

กลวิธีโค้ชกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ภาษา

หากกล่าวถึงกลวิธีโค้ช (Coaching) หลายท่านคงนึกถึงการโค้ชนักกีฬาหรือการโค้ชด้านการใช้ชีวิต หากแต่การนำกลวิธีโค้ชมาปรับใช้ในการเรียนการสอนด้านภาษายังไม่แพร่หลายนัก จากศึกษาผู้เขียนพบว่า มีผู้นำแนวคิดกลวิธีโค้ชมาปรับใช้กับการเรียนภาษาได้อย่างน่าสนใจ อาทิ ลัดดา หวังภษิต (2016) ได้เขียนบทความการโค้ชเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีความสุขว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันจำต้องพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียนให้รู้วิธีการในการเรียนรู้ (Learn how to learn) และสามารถนำภาษาไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมั่นใจการสร้างความสุขในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และผลักดัน เพื่อตั้งศักยภาพ สร้างแรงบันดาลใจและเสริมพลังแห่งการเรียนรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียน การให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแล้วผู้เรียนควรได้รับการโค้ช (Coaching) เพื่อชี้แนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้คิดและถาม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของตน ในปีต่อมา ลัดดา หวังภษิต (2017) ได้ใช้กลวิธีโค้ชเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการโค้ชเพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของนิสิตศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ครู 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยขั้นตอนการโค้ชการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความเข้าใจ (Understanding) ผู้สอนในฐานะผู้โค้ชและผู้เรียนในฐานะผู้ถูกโค้ช ผู้สอนมีบทบาทในการรับฟัง ใช้คำถามที่เสริมพลังในการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อให้ผู้เรียนประเมินความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถและมีทักษะหรือประเด็นใดที่ต้องพัฒนาและเรียนรู้เพิ่มเติม ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างสรรค์ (Co-Creation) สร้างสรรค์ผลงานที่ได้จากการแนะนำแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกฝน (Practicing) มีกระบวนการฝึกฝนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะภาษา ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอ (Presentation) สามารถนำเสนอได้ ขั้นที่ 5 ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับ (Providing Feedback) จากการประเมินตนเองจากเพื่อน และผู้สอนต่อไป โดยผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมของทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษทั้งทักษะในการถ่ายทอดข้อมูลเพื่อการสื่อสาร (Productive Skill) และทักษะในการรับข้อมูลเพื่อการสื่อสาร (Receptive Skill) ของนิสิตกลุ่มตัวอย่างหลังทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้สูงกว่าก่อนทดลอง และพบว่าหลังทดลองใช้รูปแบบการโค้ชที่เสริมสร้างทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ชัดว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาภายใต้แนวคิดกลวิธีโค้ช นอกจากผู้เรียนจะเกิดทักษะทางภาษาแล้ว ยังเกิดการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ร่วมด้วย การแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะคิดและประสบการณ์จากผู้เรียนต่อผู้เรียนด้วยกันเอง ทำให้ผู้เรียนกล้าแลกเปลี่ยนมากขึ้น เนื่องจากไม่มีปัญหาด้านความต่างทางอายุ (Gap)

แนวทางการใช้กลวิธีการโค้ชเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) และรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนในข้างต้น ทำให้ผู้เขียนตระหนักถึงการปรับเปลี่ยน บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และรูปแบบการสอนภาษาจีน โดยต้องยึด “ผู้เรียน” เป็นศูนย์กลาง ผู้สอนต้องหมั่นแสวงหารูปแบบและกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะกับยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน เกิด Passion และแรงบันดาลใจในการเรียน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2562) กล่าวไว้ว่า การกระทำสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องมีสมรรถนะในการทำสิ่งนั้นแล้ว ยังต้องมีแรงผลักดัน (Passion) ในการทำสิ่งนั้นด้วย ผู้เรียนที่จะเรียนรู้สิ่งใดๆ ให้สำเร็จจำเป็นต้องมีแรงผลักดัน (Passion) ในการเรียนรู้สิ่งนั้น เพื่อให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคด้วยความอดทน มุ่งมั่น พยายาม ไม่ย่อท้อ จนประสบความสำเร็จในที่สุด Passion เป็นมากกว่า Inspiration ตรงที่นอกจากจะมีแรงบันดาลใจ (inspiration) เป็นจุดเริ่มต้นในการทำสิ่งนั้นแล้วยังต้องมีแรงผลักดัน (Passion) หรือพลังที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค ด้วยจิตใจที่มั่นคง และยืนหยัดที่จะทำสิ่งนั้นให้ประสบความสำเร็จให้ได้อีกด้วย ซึ่ง “ผู้สอน” คือบุคคลสำคัญในการกระตุ้นผู้เรียนให้มีแรงผลักดัน (Passion) ในการเรียนรู้

ซึ่งการนำกลวิธีการโค้ช (Coaching) มาพัฒนาการสอนภาษาจีน ผู้เขียนมองว่าอาจต้องคำนึงถึงการนำแนวคิดมาปรับให้สอดคล้องต่อขั้นตอนการเรียนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สอง ธัญญารัตน์ มะลาศรี และ Wei Jingru (2560) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สอง มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนการรับรู้** 知 知 ganzhi jieduan 知 คือความสามารถในการจดจำเนื้อหาต่างๆของผู้เรียน **ขั้นตอนทำความเข้าใจ** 解 解 lijie jieduan 解 คือการนำความรู้ที่ได้รับมาทำความเข้าใจโดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ **ขั้นตอนการทบทวน** 固 固 gonggu jieduan 固 ต้องสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่ได้จากความจำและทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การปฏิบัติจริง ต้องฝึกปฏิบัติจนกลายเป็นความสามารถในการใช้ภาษา และข้อมูลเหล่านั้นจะกลายเป็นความจำระยะยาว สุดท้ายคือ **ขั้นตอนการนำไปใช้** 用 用 yunyong jieduan 用 เป็นขั้นตอนที่ใช้วัดความสำเร็จในการเรียนภาษาของผู้เรียน ขั้นตอนนี้ผู้สอนจะต้องจัดหาสิ่งแวดล้อมจริงหรือคล้ายกับของจริงมาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเป็น ขั้นตอนที่ต้องการพัฒนาความสามารถด้านจินตนาการและการสร้างสรรค์ของผู้เรียน หากสามารถนำกลวิธีการโค้ชมาออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับขั้นตอนการเรียนรู้ข้างต้น การเรียนการสอนจะเกิดประสิทธิผลที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการใช้กลวิธีการโค้ชเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านบทบาทของผู้สอน

- 1) ผู้สอน ปรับบทบาทจาก ผู้บรรยาย เป็นโค้ช (Coach) ต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด Passion ในการเรียนภาษาจีน ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียน ผู้สอนสามารถชี้แนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้
- 2) ผู้สอนต้องรู้เป้าหมาย หาความความสนใจของผู้เรียนก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อที่จะสามารถชี้แนะผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้ถูกต้อง
- 3) ผู้สอนต้องช่างสังเกต รู้จักสังเกตข้อดีและจุดเด่นของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสามารถดึงศักยภาพของผู้เรียน และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียนได้
- 4) ผู้สอนต้องเป็นนักตั้งคำถามและนักกระตุ้นที่ดี ผู้สอนต้องรู้จักตั้งคำถามที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด และต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องรู้จักกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา
- 5) ผู้สอนต้องมีหัวใจ 3 Learn อยู่เสมอ คือ Learn (การเรียนรู้สิ่งใหม่) Unlearn (การไม่ยึดติดกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มา) และ Relearn (การเรียนรู้สิ่งที่เคยรู้ด้วยมุมมองใหม่ๆ)

ด้านบทบาทของผู้เรียน

เพื่อตอบรับการเรียนการสอนภาษาจีนภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) ผู้สอน เปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ช (Coach) แล้ว ผู้เรียนเองก็ต้อง รับผิดชอบต่อผู้ถูกโค้ช (Coachee) ที่ดีด้วย โดยผู้เรียนภาษาจีนยุคใหม่ควรถือคติ “3 ป 4 ก” 3 ป คือ เปิดใจ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลง 4 ก คือ กล้าคิด กล้าสงสัย กล้าถาม และกล้าแลกเปลี่ยน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการโค้ช (Coaching) คือการเปลี่ยนห้องเรียน (Classroom) ให้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing Space) กล่าวคือ

- 1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของตน
- 2) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน
- 3) ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบบทเรียน ออกแบบการประเมินผลการเรียนของตนเองและผู้อื่น
- 4) หมั่นให้ผู้เรียนตั้งคำถามด้วยตนเองร่วมกันอภิปรายและสร้างหัวข้อที่น่าสนใจเพื่อแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ

บทสรุป

การเรียนภาษาต้องอาศัยการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความคุ้นชินในการใช้ภาษา เกิดทักษะการสื่อสาร และความชำนาญในการนำภาษาไปใช้งาน การเลือกรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อใช้ในกระบวนการสอนแต่ละ

ขั้นตอนมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง การบรรยาย การท่องจำ จึงเป็นการเรียนที่ไม่เหมาะสมต่อลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน หากแต่การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากกว่า การเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แปรผันตามกระแสโลกาภิวัตน์จึงส่งผลกระทบต่อบทบาทของผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนไปเช่นกัน กลวิธีการโค้ช (Coaching) เป็นกลวิธีการสอนที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความใฝ่รู้ ความกระตือรือร้น และสามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี หากใช้แนวคิดกลวิธีการโค้ช (Coaching) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จะสามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจ เกิด passion และเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน โดยต้องอาศัยการพัฒนาาร่วมกันของ 3 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของผู้สอน โดยผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงครูหรือผู้บรรยาย (Teacher) เป็นผู้โค้ช (Coach) 2) ด้านบทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนภาษาจีนยุคใหม่ต้องถือคติ “3 ป 4 ก” 3 ป คือ เปิดใจ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลง 4 ก คือ กล้าคิด กล้าสงสัย กล้าถาม และกล้าแลกเปลี่ยน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการโค้ช (Coaching) คือการเปลี่ยนห้องเรียน (Classroom) ให้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing Space)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ความสนใจในการเรียนภาษาจีนผ่านกิจกรรมภายใต้แนวคิดกลวิธีการโค้ช

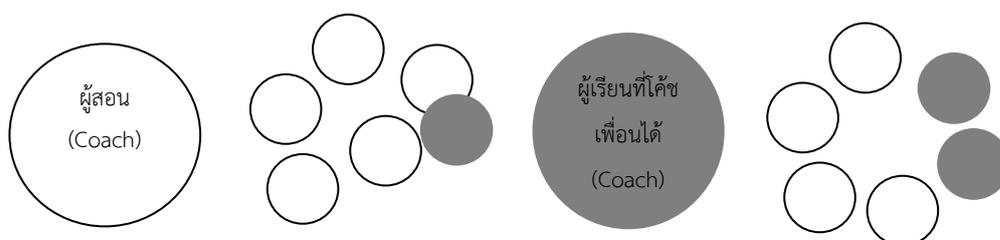
2.2 การใช้แนวคิดกลวิธีการโค้ชเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรต่อผู้เรียน

2.3 การนำแนวคิดกลวิธีการโค้ชเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาจีนไปใช้กับการเรียนการสอนภาษาจีน

ในระดับอุดมศึกษา ทั้งกับนักศึกษาที่เรียนสาขาภาษาจีนและนักศึกษาที่เรียนภาษาจีนเป็นวิชาเลือก

องค์ความรู้ใหม่

บทความเรื่องกลวิธีการโค้ชเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนนี้เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนานวัตกรรมทางด้านการศึกษา ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีแนวคิดเกี่ยวกับโมเดลที่อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีน โดยผู้เขียนขอเรียกโมเดลนี้ว่า “โมเดลโค้ชสร้างโค้ช”

“โมเดลโค้ชสร้างโค้ช” หมายถึง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coach) โดยทำหน้าที่มากกว่าการเป็นเพียงผู้บรรยายหรือผู้ให้ความรู้ หากแต่ต้องสามารถตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามหาคำตอบ สร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ สร้างแรงผลักดันในการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน จากการเรียนรู้แบบกลุ่มและหัวข้อที่ผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นโค้ชได้มอบหมาย ผู้เรียนจะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายใต้กิจกรรมที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนระหว่างกันจะเกิดการตั้งศักยภาพด้านการเป็นผู้นำของผู้เรียนบางคน ผู้เรียนที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนและมีความเป็นผู้นำจะมีแนวโน้มสูงที่จะสามารถทำหน้าที่โค้ชในกลุ่มผู้เรียนด้วยตนเองได้ ข้อดีคือ การสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ สร้างแรงผลักดันในการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจระหว่างผู้เรียนต่อผู้เรียนด้วยตนเอง จะไม่มีกำแพงด้านอายุหรือความเกรงใจในการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน แต่ผู้สอนก็ควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ให้แก่ผู้เรียนที่เป็นโค้ชไปด้วย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง แนะนำและบอกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนที่เป็นโค้ชสามารถโค้ชเพื่อนด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คุณิตา เดชะโชติ และ จาง ชู่คุน. (2561). การใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความจำด้านคำศัพท์ภาษาจีนสำหรับงานบริการในธุรกิจโรงแรม *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นานาชาติ ครั้งที่ 1*.
สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. วันที่ 20-21 สิงหาคม 2561. 673-682.
- จำรัส อินทลาภาพร (2561). การโค้ชเพื่อเสริมสร้างทักษะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 8(1). 260-268.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญารัตน์ มะลาศรี และ Wei Jingru. (2560). การจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาจีน สำหรับผู้เรียนชาวไทย. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*. 4(3). 80-88.
- นันทนา กะหมายสม. (2559). บทบาทอาจารย์ผู้สอนในบริบทใหม่ที่เปลี่ยนไปในศตวรรษที่ 21กับการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทย. *พินเนศวร์สาร*, 12(2). 188-197.
- เพลินตา พรหมบัวศรี และ อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์. (2560). การพัฒนาครูโค้ชในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 11(1). 110-121.
- ลัดดา หวังภษิต. (2559). การโค้ชเพื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีความสุข. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(3). 351-363.
- ลัดดา หวังภษิต. (2562). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของนิสิตการศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ครู 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 21(1). 183-195.

- วิชญ์สุดา ภูษณะวิวัฒน์ & Zhou Pinsheng. (2559). สหัตยาลิทธิพิเศษ3 การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในรูปแบบการศึกษาด้วยตนเองกรณีศึกษานักศึกษารายวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์*, 10(4). 204-213.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2562). *สร้าง Passion ในการเรียนรู้. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้*. เรียกใช้ข้อมูลวันที่ 29 เมษายน 2563 จาก www.curriculumandlearning.com
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการ Coaching และ Mentoring. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(4). 166-176.
- ศุภาวิณี โลหะประเสริฐ (2556). การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมุติ ของนักศึกษาชั้น ปีที่1 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวในรายวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ภาคเรียนที่ 1/2556. ยะลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 2556. เรียกใช้ข้อมูลวันที่ 30 พฤษภาคม 2563. จาก http://qa.yru.ac.th/cheqa/qadoc/Manage/QA_Doc_2556/elements-2/indicat-2.6/2.6-5.2.pdf
- สมภาพร มณีอ่อน. (2560). การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคการโค้ช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 15(2). 61-73.
- อภิสรรา พรรัตนานุกูล และ โจว คัง. (2562). การศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาแบบเน้นงานปฏิบัติกับการสอนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย. *วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 12(1). หน้า 140-162.
- Xiaolin Yang & Nipaporn Chalemnirundorn. (2562). การพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. วันที่ 2 สิงหาคม 2562. 118-125.